

Marian Wargacki

Nastroje gospodarcze na Ścianie Wschodniej

Od czerwca 2002 roku Instytut Gospodarki Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie we współpracy z Wyższą Szkołą Zarządzania i Administracji w Zamościu i Wyższą Szkołą Ekonomiczną w Białymstoku prowadzi badania nastrojów gospodarczych na tzw. Ścianie Wschodniej w trzech województwach przylegających do wschodniej granicy Polski (podkarpackie, lubelskie, podlaskie) i charakteryzujących się najniższym poziomem rozwoju gospodarczego w Polsce (najniższy PKB na 1 mieszkańca).

Podstawą badań jest metoda testu koniunktury (*ang. Business condition survey*) oparta na ankietyzacji.²

W IV kwartale 2002 roku badaniami objęto reprezentatywną dla całego regionu próbę 1086 gospodarstw domowych oraz 946 przedsiębiorstw w tym 285 przedsiębiorstw przemysłowych, 143 budowlano-montażowych, 348 handlowych i 310 usługowych.

W badanej grupie zdecydowanie przeważały przedsiębiorstwa prywatne (88%). Przedsiębiorstwa państwowe stanowiły 12% ankietowanych.

Tablica 1. Struktura dochodowa ankietowanych gospodarstw. Dochód na 1 osobę w gospodarstwie

Dochód na osobę	Struktura (%)
poniżej 100 zł	5
od 100 do 300 zł	26
od 301 do 600 zł	39
od 601 do 1000 zł	22
powyżej 1000 zł	8

Około 61% ankietowanych gospodarstw domowych znajdowało się na obszarach wiejskich. W badanej próbie wystąpiło 6% gospodarstw jed-

noosobowych, 15% dwuosobowych, 23% trzyosobowych, 30% czterosobowych i 26% gospodarstw składających się z pięciu i więcej osób.

Tablica 2. Barometry diagnozy i prognozy dla poszczególnych województw wschodniej Polski

	Barometr diagnoza	Barometr prognoza
Ogółem dla województw Ściany Wschodniej	-11 ↓	-14 ↓
Województwo podkarpackie	-12 ↓	-14 ↓
Województwo lubelskie	-10 ↓	-13 ↓
Województwo podlaskie	-12 ↓	-15 ↓

Poszczególne strzałki oznaczają: ↑ poprawę nastrojów; ↓ pogorszenie nastrojów; ↔ brak zmian. Wartość dodatnia Barometru oznacza przewagę optymizmu wśród respondentów, wartość ujemna Barometru oznacza przewagę pesymistów wśród respondentów.

¹ szerzej: M.Kowerski, barometr nastrojów gospodarczych w województwie lubelskim, Barometr regionalny, nr 1/2002 s 6-7.

Przeprowadzone badania pozwalają wyciągnąć następujące najważniejsze wnioski:

- IV kwartał 2002 r. był kolejnym kwartałem przewagi pesymizmu w ocenie nastrojów koniunkturalnych w województwach wschodniej Polski

- Nastroje pesymistycznie w IV kwartale 2002 r. najsilniej wzrosły w województwie podkarpackim

- W IV kwartale 2002 r. najwięcej ocen pesymistycznych zaobserwowano wśród przedsiębiorców z sektora budowlano-montażowego, najmniej – wśród przedsiębiorców z sektora przemysłu

- W I kwartale 2003 r. nie należy się spodziewać poprawy nastrojów gospodarczych w województwach Ściany Wschodniej. Przedsiębiorcy wyczekują na bardziej klarowną sytuację w gospodarce

- Prognoza klimatu koniunktury dla I kwartału 2003 r. najlepiej wygląda w ocenie przedsiębiorców z sektora usług, najgorzej – z sektora budowlano-montażowego

- Sektor usług jako jedyny charakteryzuje się stabilizacją i odpornością na pesymistyczne impulsy płynące z pozostałych sektorów

- Prognoza kondycji gospodarstw domowych dla I kwartału 2003 r. we wszystkich województwach wschodniej Polski jest oceniana negatywnie

- Większość gospodarstw domowych swój poziom wydatków utrzymuje dzięki zgromadzonym oszczędnościom

- Ważnym prognostykiem dla I kwartału 2003 r. jest pogorszenie się przewidywań dla wydatków konsumpcyjnych gospodarstw domowych

Tablica 3. Klimat koniunktury (diagnoza, prognoza) w poszczególnych sektorach i gospodarstwach domowych

	Klimat koniunktury diagnoza	Klimat koniunktury prognoza
Przemysł	-3 ↓↓	-12 ↓↓
Budownictwo	-18 ↓↓	-31 ↔
Handel	-14 ↓↓	-14 ↓↓
Usługi	-7 ↓↓	0 ↑↑
Gospodarstwa domowe	-14 ↑↑	-14 ↑↑

W IV kwartale 2002r. gospodarstwa domowe bardzo źle oceniały kondycję gospodarek województw, w których mieszkają. Drugim źle ocenianym komponentem kondycji gospodarstw domowych jest poziom oszczędności – nadal duży odsetek respondentów informuje o spadku tego poziomu. Kondycja gospodarstw domowych w zakresie sytuacji finansowej przedstawia się trochę lepiej w porównaniu z dwoma wcześniejszymi komponentami. Jedynie w przypadku wydatków na zakup dóbr konsumpcyjnych kondycja gospodarstw domowych jest oceniana pozytywnie (przeważają oceny optymistyczne nad ocenami pesymistycznymi). Należy zwrócić uwagę, że

większość gospodarstw domowych swój poziom wydatków utrzymuje dzięki zgromadzonym oszczędnościom, które sukcesywnie są pomniejszane u większości konsumentów. Z tego stanu wynika pewne zagrożenie, że gdy się skończą oszczędności lub możliwości „odłożenia czegoś na czarną godzinę” wiele rodzin drastycznie ograniczy wydatki (pewnym symptomem tego jest pogorszenie się kondycji w tym zakresie w prognozie na I kwartał 2003r.). Powyższa sytuacja będzie miała bardzo negatywny wpływ na sektor produkcyjny (gwałtowny spadek zamówień i sprzedaży produktów i usług).